

การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย¹

ภาคภูมิ สุขเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

pakpooms@nu.ac.th

สุวรรณี ทองรอด

อาจารย์ ดร.,

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

suwanneet@nu.ac.th

เพ็ญพิชญา เพ็ญศรี มุฮานัน

อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

penpitchayap@nu.ac.th

รับบทความ: 24 ตุลาคม 2566

แก้ไขบทความ: 6 ธันวาคม 2566

ตอบรับบทความ: 21 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อนำเสนอการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ 3) เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลในพื้นที่ในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งผ่านการคัดกรองบุคคลจากภาคีเครือข่ายแล้ว

ผลการวิจัยด้านการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปิน ได้ข้อมูลศิลปินจำนวน 8 คน ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความเด่นในผลงานของศิลปินด้านวรรณศิลป์ พบลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และการใช้สำนวนโวหาร ส่วน

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท.ประจำปีงบประมาณ 2566

ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาในวรรณกรรม พบว่ามีการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของศิลปินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานให้โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น

ผลการวิจัยด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย พบว่า ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก และระดับจังหวัดสุโขทัย เพื่อพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเปิดหอศิลปินสุโขทัย การประพันธ์บทการแสดงนาฏยศิลป์ประเภทลิเกยาวชน และการถ่ายทอดประสบการณ์ พร้อมทั้งการฝึกทักษะการเขียนเชิงปฏิบัติการของศิลปินด้านวรรณศิลป์สู่เยาวชนผู้สนใจในจังหวัดสุโขทัย

คำสำคัญ : นวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้, ศิลปินด้านวรรณศิลป์, จังหวัดสุโขทัย

Development of innovative learning spaces involved in “Literary Artists” of Sukhothai Province

Pakpoom Sookcharoen

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

pakpooms@nu.ac.th

Suwannee Thongrot

Ph.D., Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

suwanneet@nu.ac.th

Penpitchaya Pengsri Myoehaenen

Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

penpitchayap@nu.ac.th

Received: October 24, 2023

Revised: December 6, 2023

Accepted: December 21, 2023

Abstract

The objectives of this research were to 1) present process of local study in order to collect and gather data involved in the literary artists of Sukhothai province, 2) analyze and synthesize devices which built masterpieces via the literary works mentioned and, 3) participate in local party networks in order to develop the innovative learning spaces associated with the Sukhothai artists. Qualitative research was employed to collect the data in Sukhothai province which had been assessed by the party networks already.

The result through the process of local study involved in combining the artists information received eight people. In terms of analyzing and synthesizing the devices, there were the outstanding literary devices as follows ; diction or selection of word, ordering word, and figures of speech. In terms of the content, it found that local contexts, environment, and artist occupations were connected in the text and also considered as a significant component in creating the masterpiece to receive the local recognition.

In terms of the participation of the party networks revealed that Sawankhalok and Provincial parties had attended and practically developed the innovative learning spaces by holding activities and exhibiting the artists hall of fame, composition of performative and dramatic arts in category of Li Kae Youth and conveying the artists' experiences, as well as providing a practical writing course taught by the artists for youths those who are interested in the Sukhothai literary works.

Keywords : Innovative Learning Spaces, Literary Artists, Sukhothai Province

บทนำ

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย และมีชื่อเสียงระดับโลก โดยขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พร้อมทั้งอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยและอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นมรดก ที่ทางองค์การยูเนสโก ประกาศให้ “อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร” ของไทยให้เป็นแหล่งมรดกโลกขึ้นทะเบียนมรดกโลกปี พ.ศ. 2534 นอกจากนี้ โบราณสถานอันเป็นแหล่งที่อุดมในด้านเรื่องราวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมที่ยาวนานซึ่งน่าสนใจอย่างยิ่ง สุโขทัยยังโดดเด่นด้วยเรื่องวิถีชีวิตเป็นเมืองที่คนเติบโตมาพร้อมกับงานศิลปะในแขนงต่าง ๆ เช่น การทำสังคโลก การทอผ้าขึ้นตีนจก และงานลวดลายเฉพาะของทองสุโขทัย จนทำให้ยูเนสโก ประกาศผลการคัดเลือกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) ประจำปี 2562 โดยจังหวัดสุโขทัยได้รับคัดเลือกเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) โดยเป็น 1 ใน 66 เมืองจากทั่วโลก (ฐานเศรษฐกิจ, 2563)

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดสุโขทัยนับเป็นแหล่งเรียนรู้และเต็มไปด้วยข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และได้รับการยอมรับจากทั้งคนในประเทศ และนานาชาติ ทางด้านวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะตัวควบคู่กับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมยังไม่ครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน ยังคงขาดการรวบรวมฐานข้อมูลศิลปินด้าน จึงหมายถึง ผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะ ซึ่งมีหลากหลายแขนงย่อย เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ สารคดี ทัศนศิลป์ และบทความ

ความสำคัญ ด้านวัฒนธรรมจึงเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่สั่งสมจากศิลปินด้านวรรณศิลป์นั้นแสดงให้เห็นถึงแนวทางซึ่งเป็นอัตลักษณ์ในงานเขียนของศิลปินด้านวรรณศิลป์นี้ จะส่งผลให้ทราบถึงกลวิธี แนวทางการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมที่ปรากฏออกมาสู่สายตาผู้บริโภคงานด้านวรรณศิลป์ ซึ่งในปัจจุบันจากการลงพื้นที่เพื่อค้นหาและจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้นนั้นปรากฏทั้งศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว อันเป็นบุคคลที่รู้จักในท้องถิ่นส่วนใหญ่ อาทิ ภาคินัย กลริกขันธ์, นิคม รวยยาว, นิมิตร ภูมิถาวร, เทพศิริ สุขโสภา, ภาณุมาศ ภูมิถาวร และลอง จ้องรวี เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างศิลปินด้านวรรณศิลป์เหล่านี้ยังเป็นที่รู้จักในวงแคบ หรือถูกมองข้ามจากคนในพื้นที่และสังคมไทย ด้วยอุปสรรคในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมสู่สังคมซึ่งมีส่วนกล่อมเกลา หล่อหลอม และสร้างสรรค์อารมณ์ที่ผ่านตัวอักษรด้านงานเขียนเฉพาะบุคคล บทบาทและการรู้จักศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในปัจจุบันนี้มีการตอบรับที่น้อยลง เหตุผลส่วนใหญ่เกิดจากวัฒนธรรมสมัยนิยมที่หลากหลายส่งผลต่อการยอมรับของคนรุ่นใหม่ที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

งานวิจัยนี้จึงเป็นอีกหนึ่งโครงการวิจัยที่จะช่วยค้นหาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย เพื่อเห็นความเป็นตัวตนด้านกลวิธีการประพันธ์ของ “คนสุโขทัย” ที่เป็นนักเขียนได้กระฉ่างชัดยิ่งขึ้น และเป็นคลังข้อมูลท้องถิ่นที่ทั้ง ส่งผล ส่งเสริม เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านวรรณศิลป์แก่ผู้สนใจในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ประกอบเป็นข้อมูลด้านวัฒนธรรมในส่วนที่ช่วยส่งเสริมความสำคัญของจังหวัดสุโขทัยแห่งนี้ อันเป็นพื้นที่สำคัญระดับชาติและสากล จากองค์กร UNESCO ที่ยกให้เป็นเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และยังคงให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) ประจำปี 2562

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำรวจและคัดเลือกศิลปินที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย หรือ ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ที่จังหวัดสุโขทัย มากกว่า 10 ปี เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะใน 3 แขนงย่อย ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ และเป็นที่ยอมรับจากพื้นที่ จำนวน 8 คน ได้แก่

1. จำลอง พรมเสน
2. เทพศิริ สุขโสภา
3. นิคม รวยยาว
4. นิมิตร ภูมิถาวร
5. ภาคินัย กสิรักษ์
6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร
7. ทองเจือ สืบชมภู และ
8. สัณญา พานิชเวช

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2565 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

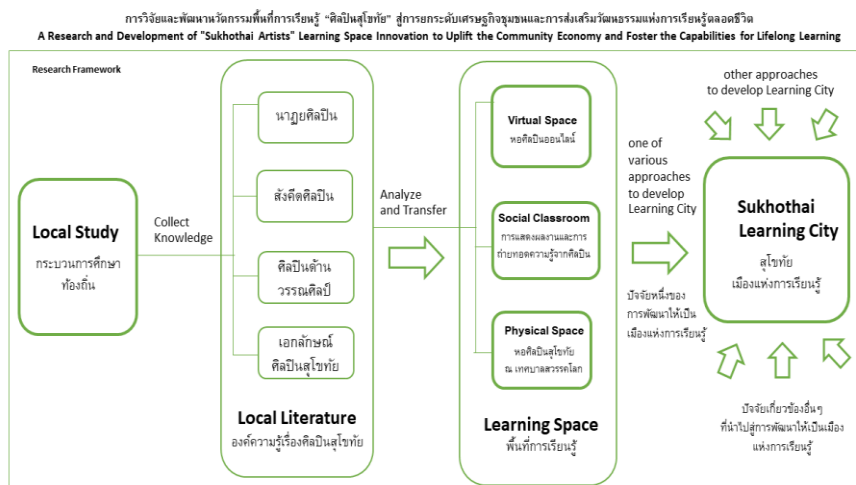
1. ศิลปิน หมายถึง ผู้มีความสามารถแสดงออกซึ่งคุณสมบัติทางศิลปะในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น และมีผลงานเป็นที่ยอมรับนับถือจากสถาบันทางศิลปะแห่งชาติ (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2566)

2. วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำ (กุหลาบ มลลิกะมาศ, 2543) ในงานวิจัยนี้หมายถึงลักษณะวรรณศิลป์ด้านการสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร

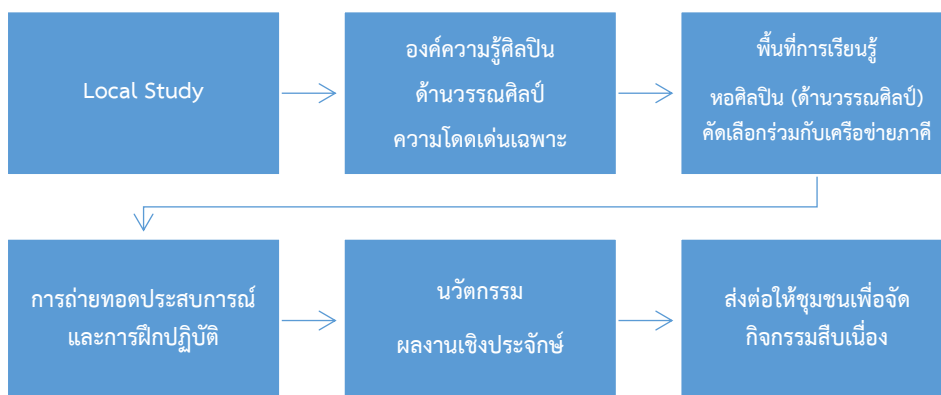
3. ศิลปินด้านวรรณศิลป์ หมายถึง ผู้มีความสามารถในการเขียนหรือสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะ ซึ่งมีหลากหลายแขนงย่อย เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ สารคดี หัสดิ และบทความ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ตามกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : แผนภาพสรุปแนวทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินสุโขทัย” (กรอบแนวคิดโครงการวิจัยร่วใหญ่)

ภาพที่ 2 : แผนภาพสรุปแนวทางการวิจัยและพัฒนาในนวัตกรรมในพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลบริบทพื้นที่จังหวัดสุโขทัย
2. เข้าร่วมประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยในโครงการและนักวิจัยท้องถิ่นที่จัดขึ้นโดยชุดโครงการ เพื่อวางแผนการเก็บข้อมูลวิจัย
3. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างนักวิจัยกับวิทยากรผู้รู้ในชุมชน (Key Informant) เพื่อหาข้อมูลตั้งต้นตามโจทย์วิจัย ได้แก่ รายชื่อและที่อยู่ติดต่อได้ของศิลปินด้านวรรณศิลป์ในจังหวัดสุโขทัย

4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนด้วยด้วยเทคนิคการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) และการสัมภาษณ์ (Interview) โดยมุ่งเก็บข้อมูลตามทำเนียบศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่รวบรวมได้และตามข้อตกลงในการเลือกศิลปินจากการทำกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

5. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

6. จัดกิจกรรมการถ่ายทอดกลวิธีที่โดดเด่นของศิลปิน และฝึกปฏิบัติ

7. สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอผลการวิจัย 3 ในประเด็น ได้แก่ การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ วิเคราะห์การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยสำรวจข้อมูลวรรณกรรมและลงพื้นที่สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลเมืองสวรรคโลก วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย อบต. เครือข่ายเทศบาลเมืองสวรรคโลก นักวิชาการท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย เพื่อรวบรวมข้อมูลศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ และจัดทำข้อมูลเชิงชุดเกียรติในหอศิลปิน จังหวัดสุโขทัย พบศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์จำนวน 8 ท่าน ได้แก่ 1.จำลอง พรหมเสน 2.เทพศิริ สุขโสภา 3.นิคม ร่ายยาว 4.นิมิตร ภูมิถาวร 5.ภาคินัย กสิรักษ์ 6.ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7.ทองเจือ สืบชมภู และ 8.สัญญา พานิชยเวช ศิลปินดังกล่าว มีผลงานด้านวรรณศิลป์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัยและผลงานด้านวรรณศิลป์

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ จังหวัดสุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
1	จำลอง พรหมเสน	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทงานเขียนร้อยกรอง พบผลงานด้านวรรณศิลป์ประเภทกวีนิพนธ์ จำนวน 6 เรื่องดังนี้ 1. รวมกวีนิพนธ์ "สายลมบุพกาล" ปี พ.ศ. 2557 2. รวมกวีนิพนธ์ "เกตุรามาหาล" ปี พ.ศ. 2558 3. รวมกวีนิพนธ์ "สวนดวงใจ" ปี พ.ศ.2559 4. รวมกวีนิพนธ์ "สวรรค(ละ)โลก" ปี พ.ศ. 2560 5. รวมกวีนิพนธ์ สองฝั่งแม่น้ำเก่า ปี พ.ศ. 2562 6. รวมกวีนิพนธ์ หมู่บ้านในม่านหมอก ปี พ.ศ. 2564
2	เทพศิริ สุขโสภา	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ การเขียนบทละคร วรรณกรรม ฯลฯ พบงานสัมพันธ์กับด้านวรรณศิลป์ 8 เรื่อง ได้แก่

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		1. บึงหญ้าในป่าใหญ่ คนเขียนรูปประกอบ ร่างพระร่วง (เทพศิริ สุขโสภา, 2549) โลกร้อยสี ปู่ดื้อ เรือกบร้าว ภาพนิ่งชุด ขาวนาและปัญหาสิ่งแวดล้อม 2. บทละครเวทีเรื่อง อักลี้ จาเขียน บึงหญ้าป่าใหญ่ คนหกคน ศิลปินกับนางแบบ 3. เขียนเรื่องและวาดรูปชุด "โลกร้อยสี" "ปู่ดื้อ" นิทานผ่านเล่า "เรือกบร้าว" ฯลฯ ให้มูลนิธิเด็ก 4. เขียนบทละครเวทีสะท้อนปัญหาญี่ปุ่น-ไทย เรื่อง "อักลี้ จาเขียน" หลัง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 5. วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง "บึงหญ้าป่าใหญ่" 6. นิยายเรื่อง "คนหกคน" 7. รวมบทความศิลปะหลายเล่ม 8. นวนิยายเรื่อง "ร่างพระร่วง" กับสำนักพิมพ์มติชน
3	นิคม รายยาว	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น และหนังสือสำหรับเด็ก พบหลายเรื่อง ดังนี้ นวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1. ตลิ่งสูง ชุงหนัก 2. ตะกวดกับคอบุ ปี พ.ศ.2526 3. ขอย่ารู้เลย (ลงพิมพ์ใน วิทยาสารปริทัศน์ ได้รับรางวัลที่สองของบริษัทองแมน ไทยวัฒนาพานิช) 4. ป้ายแห่งหมอกควัน รวมเรื่องสั้น จำนวน 1 เล่ม คือ คนบนต้นไม้ (รวมเรื่องสั้น หนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน ใช้นามปากกา นิคม กอบวงศ์ ลงพิมพ์ในหนังสือตะวัน) หนังสือสำหรับเด็ก 1. ของฝากแม่ 2. ปูเสฉวนในเปลือกหอยดินช้าง 3. เกาะโน 4. เราจะปลูกกันใหม่
4	นิมิตร ภูมิถาวร	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนเรียงความนวนิยาย และเรื่องสั้น ดังนี้

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		เรียงความ - เรื่อง "ความหลัง" ลงหนังสือพิมพ์โรงเรียน ขณะประกวดเรียงความของสมาคมศิษย์เก่าเรื่อง "พระร่วง" (2495) - เรื่อง "คนสวยของฉัน" ลงพิมพ์ในนิตรสารไทยโทรทัศน์ นวนิยาย - แต่คุณครูด้วยคมแฝก(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียนและถูกสร้างเป็นภาพยนตร์) -แต่เรื่องจางด้วยเงาหัก - หนุ่มชานา -สาวชาวไร่ -ท้องนาสะเทือน (ถูกสร้างเป็นภาพยนตร์) -สร้อยทอง(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียน) - หอมกลิ่นดอกอ้อ -ช่องเขาขาด -พ่อพวงมาลัย -กำนันโพธิ์เชิงชาย - กัดฟันสู้ -นักเลงบ้านไร่ -สายลมเสียงซอ - คนเฝ้าถ่าน(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียน) -เสน่ห์บ้านนา - ผู้ใหญ่บ้านกลองยาว -สิงห์ลูกซอง -ศึกสองตระกูล - แผ่นดินลูกตะกั่ว -ลูกสาวนักเลง -กระสุนอัปยศ -สิงห์มอเตอริสค์ - ดาวประจำเมือง -แผ่นดินชายดง -เมืองมืด เรื่องสั้น - มือที่เปื้อนชอล์ก - ดินที่เปื้อนโคลน - โลกที่ 5 - เหยียบฝุ่นชอล์ก - ไม้เรียวอันสุดท้าย - ครูใหญ่แก่ ๆ - นรกในโรงเรียน - กระดานดำกระดานรัก - ปล้นครูสาว - รอยเปื้อนของครูสาว - เรื่องสั้นชนบท - แม่ม่ายท้องนา - โรงเรียนนักเลง - โลกนี้คือโรงเรียน - หน้าที่เปื้อนดิน - ครูครับผมจน - คนนอกเครื่องแบบ - เด็กที่ครูไม่ต้องการ
5	ภาคนิย กสิรักษ์	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนบทความ บทกวี และนวนิยาย ดังนี้ รวมบทความของสำนักพิมพ์อักษรบ้านเทิง - ความรักกิดา(วันที่หมาติดปาก) - ไข้หวัดหมา(อาการัดจริต เป็นโรคติดต่อ) - สุนัขบุรุษ(ที่สุดในโลก) - เมื่อไหร่เธอกับฉันจะรวมกัน เป็น 'เรา' - รักจัด...กัดเจ็บ - กวนนักรักชะ

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		รวมบทกวีของสำนักพิมพ์ริมทะเล - ฉันอยากได้ความรักจากใครสักคน - คนรักที่เธอไม่ต้องการ...คือฉันที่ทรمانเพราะรักเธอ นวนิยายของสำนักพิมพ์ Hug Publishing 31วันมหัศจรรย์รักระสมะนาว - ถึงนายจอมซ่าส์...แบบว่ารักจัง - สูตรรักสลั้วย...หัวใจสลั้วย นวนิยายของสำนักพิมพ์อักษรบ้านทุ่ง Post love พัดโบกกับของขวัญ ณ วันรักคืนใจ นวนิยายของสำนักพิมพ์ Sofa Publishing - ปมรักรอยอดีต - นางชฎา - The shoes ...รองเท้าอาถรรพ์ - Lift ลิฟต์ซ่อนศพ - โรงแรมศพ - The Dome เคาหาสน์ สาปสยอง - WARD ห้องคลอตรณะ - Mirror กระจกสังตัย - Haunted อาถรรพ์เรือนลันทม - Apartment อพาร์ทเมนต์ ชั้น 9 ห้องเช่าเช่าขวัญ (รวมนักเขียน) - Theater ติดตัวไปตัย - Stairs 12 ชั้น...บันไดผี - Reallity ท้าคนเป็นเห็นคนตัย - Holy ศพ-เซ่น-ศาล - Bunraku บันรากุ...หน้ากาฆาตกรรม - Porcelain พอร์ซเลน...ตุ๊กตาฆาตกรรม - Apsara สาปอัปสรา - Dreamland สอนสนุก...แดนนรก - Wedding น้ำสังข์อาบศพ - Museum พิพิธภัณฑ์ หุ่น-หุ่น-หัว - ซินเดอเรลล่ารองเท้าแตะ - Grave บ้านพญาสัตบรรณ - Touch ต่อดัดสัมผัสผวา - Diet ขนมหสมศพ - Sleep หลับ-เป็น-ตัย - ร้ายชิงรัก - Cage หอสังหาร - สูตรหวานจันรัก - Kill ร่วมห้องต้องฆ่า - Neighbor บ้านข้าง โลงเคียง - นางครวญ - นางแค้น - นางคุก - บ่วงสไป

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		35. Ticket ตีตัวตายโหง 37. Lost land เกาะที่ถูกลืม 39. PHUB ถวิล 41. Always เรือนร่มจั่ว 43. ตีสามสามสิบ (รวมนักเขียน) 45. ร่ม-เย็น-เป็น-ศพ 47. วัน-ขึ้น-คืน-ศพ 49. ถี-ลับ-หลอน (รวมนักเขียน) 51. Goodnight Butterfly ลาดายสวัสดี 53. Paper Note สร้างเสริมประศพการณ์ชีวิต 55. My Idol จับมือไว้...แล้ว 'ตาย' ด้วยกัน 57. 7 วันหลังความตาย (รวมนักเขียน) 59. One Day หนึ่งวันก่อนฉันตาย (อีกครั้ง) (รวมนักเขียน) 61. Pinky Bunraku อาชญากรสี่ชมพู 63. The Hole รุส่องศพ 65. 7 วันจองเมรุ 67. นอนกับผี (รวมนักเขียน)
		36. Time หมุนเวลาตาย 38. รอยรักเรือนแรม 40. ดารันดา 42. ทศฆาต (รวมนักเขียน) 44. มั่ง-มี-ศรี-ศพ 46. อยู่-ดี-มี-ศพ 48. ตีสามสามสิบ (รวมนักเขียน) 50. ฆาตกาล Hundred years 52. ประรณนาพาหนัน 54. ศพกระซิบ 56. Helliday ศพสันต์วันหยุด 58. โลงลิเก 60. 9 คืนจองเวร 62. คืน-กัก-ตาย (รวมนักเขียน) 64. รรรรรร (ระ-รัน-รอน) 66. คน-ผี-พิธี-กรรม (รวมนักเขียน) 68. ขุภานาง
6	ภาณุมาศ ภูมิถาวร	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น และสารคดี พบหลายเรื่อง ดังนี้ เรื่องสั้น 1. รวมเรื่องสั้นชุด สงกรานต์ที่บ้านเกิด ในปี พ.ศ. 2534 2. สหาย 3. ปิ่นเป้ และเปลผ้าใบ นวนิยาย 1. ไม่สิ้นเสียงไพร 2. แสงทองเหนือขอบฟ้า 3. ฝนดับไฟ 4. เกี้ยวบาวนาจอก

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		5. ศีกเขาค้อ 7. สนิมทองคำ 9. ไหมแม่ 11. แนวหลังกระสอบทราย 13. พ่อของวนา 15. เรือกลับบัว 6. จากวันจันทร์ของชีวิต... วันศุกร์ต้องมาถึง 8. ความลับของเด็กเกร 10. ทางแยกข้างหน้ามีอุบัติเหตุ บ่อยครั้ง 12. พยานปากเอก 14. ภาพอาถรรพณ์ 16. เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ
		สารคดี 1. ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ คู่ชีวิตผู้ก่อตัวพัฒนาประชาธิปไตย 2. ช่างป่าต้นคนสุพรรณ มนัส โอภากุล 3. อหังการของหัวใจที่ร่างกายมีอาจกักขัง ชีวิตทนง
7	ทองเจือ สืบชมภู	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการประพันธ์บทร้อยกรอง คำขวัญ เพลงพื้นบ้าน และปณิณกะคดี ดังนี้ 1. พระร่วงกวีวิจนะ 2. ประวัติและอภินิหารพระแม่ย่าสุโขทัย 3. นาฏการหลังมหาสงครามเอเชียบูรพา) 4. บทสวดสรัญญะสดุดีพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 5. คำขวัญเชิญพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 6. เสนอทิพย์บุษนิยักรักแก้ว
8	สัญญา พานิชยเวช	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ ด้านการเขียนบทกวี บทเพลง การ เขียนนิทาน นวนิยายและความเรียง ดังนี้ 1. บทกวีความทรงจำที่จำไม่ได้ 2. เพลงหม่นบนรอยเก่า 3. เพลงดอกไม้ 4. นิทานเรื่องพระจันทร์ชี้เหงา 5. นวนิยายเรื่องอยากให้หัวใจมีใครสักคน 6. ความเรียงเรื่องอยู่บ้านนาด้วยรัก

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ทักวิถีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ ของจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่มีความโดดเด่นทั้ง 8 ท่าน
 ปรากฏลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ในผลงานของศิลปินจังหวัดสุโขทัยภาพรวมใน 3 ประเด็น ได้แก่
 การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร และ ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาพบว่า มี 2 ประเด็น ได้แก่

ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้ชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม และลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุขุขทัยที่ศิลปินนำเสนอ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์

การศึกษาลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ที่พบในผลงานวรรณกรรมของศิลปินท้องถิ่นสุขุขทัย ได้แก่ 1. จำลอง พรมเสน 2. เทพศิริ สุขโสภา 3. นิคม รวยยาว 4. นิมิตร ภูมิถาวร 5. ภาคินัย กลีรักษ์ 6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7. ทองเจือ สืบชมภู และ 8. สัญญา พานิชยเวช ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวม ดังนี้

2.1.1 การสรรคำ

การสรรคำ เป็นการเลือกคำที่สื่อมุมมอง ความคิด อารมณ์ บรรยากาศ เหตุการณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและฐานะบุคคล และมุ่งสร้างความงามด้านเสียง โวหาร และรูปแบบคำประพันธ์จากการศึกษาพบว่าศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัยเลือกสรรคำ 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำไวพจน์ การซ้ำคำ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) **การใช้คำไวพจน์** คือ การนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันเพื่อสื่อความหมายและย้ำความ จากการศึกษพบว่าศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย มีการใช้กลวิธีดังกล่าวในงานประพันธ์สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นที่วรรณศิลป์ทั้งดงาม เช่น งานเขียนเรื่อง สองฝั่งแม่น้ำเก่า ของ ลอง จ้องรวี หรือ จำลอง พรมเสน (2563) มีการใช้คำไวพจน์ “สูญ-สิ้น” สูญ หมายถึง ทำให้หายไป, ที่หมดไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สิ้น หมายถึง หมด, จบ หรือตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “ซัย-ชนะ” ซัย หมายถึง การชนะ, ความชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ชนะ หมายถึง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “พ่าย-แพ้” พ่าย หมายถึง หนีไป, แพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ แพ้ หมายถึง สู้นไม่ได้, ทนไม่ได้, ตรงกันข้ามกับ ชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การใช้คำดังกล่าวสื่อสารในงานเขียน เพื่อย้ำความคิดและสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจและรับรู้ถึงความสูญเสีย การแพ้ และการมีชัยชนะ ดังตัวอย่าง

“...การแพ้กั้แค่คัดและตัดสิน
แพ้กั้แค่เห็นธรรมใช้จ่าน
การพ่ายแพ้กั้แค่เป็นศิลปะ
อุปโลกนโลกในรูปอุปาทาน

ใช้สูญสิ้นคั่นดับอย่าสับสน
ยอมเพื่อยลและยินจิตวิญญาน
ชัยชนะแค่คำเพรียกใช้เรียกขาน
มิใช่การชีวิตที่ชัดเจน”

(จำลอง พรมเสน, สองฝั่งแม่น้ำเก่า, 2563)

นอกจากนี้ ในงานเขียนเรื่อง ไช่ฮ่อนกำสรวล ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2562) พบการใช้คำไวพจน์ ดังตัวอย่าง

“..พระสังฆราชอ่านข้อความในจดหมายที่มีเพียงสองบรรทัดให้ที่ประชุมฟัง เจ้าคุณตึกเทียบ ตกตะลึงพรึงเพริด เหมือนนั่งอยู่ในเรือท่ามกลางพายุซัดกระหน่ำ เรือน้อยกำลังจะอัปปาง ดำดิ่งสู่ก้นทะเลลึก ที่ประชุมเฝ้าจับจ้องจนแทบได้ยินเสียงตอกบัวในสระคลีกลีบรับอรุณ สีหน้ากรรมการแต่ละองค์แดงก่ำ เกร็งเครียด จนเส้นเลือดข้างขมับเต้นตุบ เหมือนผู้พิพากษาขึ้นนั่งบัลลังก์ ต้องตัดสินคดีที่ทรงความหมายพอจะสั่นสะเทือนไช่ฮ่อนทั้งเมือง ทำเวียดนามได้ทุกตารางนิ้วให้โสกก่าสรวลอย่างไม่เคยปรากฏ นับตั้งแต่สร้างประเทศขึ้นมา...”

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, ไช่ฮ่อนกำสรวล, 2562)

จากตัวอย่างพบการใช้คำไวพจน์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ คำว่า “ตะลึง-เพริด” ตะลึง หมายถึง อาการที่ชงกั้งนั่งอึ้งไปชั่วขณะหนึ่งเพราะคาดไม่ถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เพริด หมายถึง กระเจิดกระเจิง, เติลิดไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คำดังกล่าวเน้นย้ำความคิดและสื่อความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการของตัวละครที่แสดงการตกใจ หรือตะลึงลืมตัว “ลั่น-สะเทือน” ลั่น หมายถึง ไหวถี ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สะเทือน หมายถึง อาการลั่นไหวเพราะถูกกระทบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สื่อความหมายให้เข้าใจและเห็นภาพของความทุกข์ความไม่สบายใจของตัวละคร “โศก-กำสรวล” โศก หมายถึง ความทุกข์, ความเศร้า, ความเดือดร้อนใจ, ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กำสรวล หมายถึง โศกเศร้า, คร่ำครวญ, ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เน้นย้ำและสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่กำลังเศร้าเสียใจ การใช้คำไวพจน์ในบริบทข้างต้นนอกจากเน้นย้ำความคิดและสื่อความหมายแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยที่เลือกสรรคำสื่อความหมายและความงามในบทประพันธ์ที่มีชั้นเชิงส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้อ่าน

2) การซ้ำคำ คือ การใช้คำเดียวกันกล่าวซ้ำกันหลายแห่งในงานประพันธ์ เพื่อเน้นย้ำความหมายและความหนักแน่นของสารที่ผู้เขียนนำเสนอ (ธเนศ เวศรภักดา, 2549) จากการศึกษพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยใช้กลวิธีดังกล่าวสร้างสรรค์ในงานเขียนสะท้อนให้เห็นความงามเชิงวรรณศิลป์ เช่นงานเขียนเรื่อง บึงหญ้าป่าใหญ่ ของ เทพศิริ สุขโสภา (2560) พบการซ้ำคำดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฤดูไหนหรือ อะไร ๆ ก็จืดไฟ ไฟจะลุกไปทั่ว มีไฟทุกสี สีเขียวตองอ่อน สีฟ้า สีดำ สีคราม สีม่วง สีลาย ๆ ไม่ใช่มีแต่ไฟสีส้ม ๆ แดง ๆ อย่างเดียวนี้ แล้วก็ไม่ใช่มีแต่ไฟร้อน ๆ เท่านั้น ยังมีไฟเย็น ไฟหนาว ไฟอุ่น ก็แล้วแต่ว่าใครจะอยากใช้ไฟแบบไหน หน้าหนาวก็ใช้ไฟอุ่น หน้าร้อนก็ใช้ไฟเย็น เปลวของมันก็มีหลายแบบลูกเป็นฝอย ๆ ...”

(เทพศิริ สุขโสภา, บึงหญ้าป่าใหญ่, 2560)

จากตัวอย่างพบการซ้ำคำว่า “ไฟ” เพื่อสื่อความหมายและเน้นย้ำประเด็นเกี่ยวกับไฟที่ผู้เขียนสื่อสารมายังผู้รับสาร นอกจากนี้ยังพบการซ้ำคำด้วยการใช้เครื่องหมายไ้มยมก “ๆ” เช่นคำว่า “ส้ม ๆ” “แดง ๆ” “ร้อน ๆ” “ฝอย ๆ” เพื่อสื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้ถึงสีของไฟ ลักษณะหรือรูปร่างของเปลวไฟ และสีของไฟ การซ้ำคำจึงเป็นกลวิธีสรรคำที่สื่อความงามทางวรรณศิลป์

3) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ คือ การใช้คำที่ให้ความรู้สึกรวมจริง เลียนเสียงของสรรพสิ่ง ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิด และกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ (image) (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519) จากการศึกษพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติในการสร้างสรรค์ตัวบท สื่อความหมาย ความงามและสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน ดังเช่นงานเขียนเรื่อง ตลิ่งสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ดังตัวอย่าง

“...ลูกเปิดส่งเสียงก๊ากก๊ากตลอดเวลา เดินเตาะเตาะโยกตัว ขนละเอียดยุกยุ่มเหมือนลำลีเวลามันกระพือปีกเล็ก ๆ มองดูคล้ายตั้งเนืองออกน่าขบขัน ไล่เดือนที่ไผ่ล่อออกมาเป็นเส้นยาว ลูกเปิดบางตัวคาบปลายไล่เดือนคนละด้าน และพยายามดิ่งกันไปดิ่งกันมา เหมือนเล่นซึกเย่อ จนไล่เดือนขาด ล้มหงายตื่นชี้ฟ้า...”

(นิคม รายยวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

จากตัวอย่างพบการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติของลูกเบ็ดที่ส่งเสียงร้อง “ก๊ีบก๊ีบ” การใช้คำดังกล่าวช่วยสร้างจินตภาพให้ผู้อ่านเข้าใจและรับรู้ถึงลักษณะของเสียงลูกเบ็ด

ผลการวิเคราะห์ลักษณะวรรณศิลป์ด้านการสรรคำ อาทิ การใช้คำโวพจน์ การซ้ำคำ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ยังพบในผลงานประเภทกวีนิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้นของศิลปินท่านอื่น ได้แก่ นิคม รายยา นิมิตร ภูมิถาวร ภาคินัย กสิรักษ์ ทองเจือ สืบชมภู สัญญา พานิชยเวช สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นการใช้ภาษาที่แสดงลักษณะทางวรรณศิลป์จากผลงานของศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.1.2 การเรียบเรียงคำ

การเรียบเรียงคำ คือ การจัดวางคำที่เลือกสรรแล้วให้มาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะ ตามโครงสร้างภาษา หรือตามฉันทลักษณ์ ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่ การจัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำจากสิ่งสำคัญจากน้อยไปมาก จนถึงสิ่งสำคัญสูงสุดอันเป็นจุดสุดชั้น จัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำจากสิ่งสำคัญน้อยไปหามาก แต่กลับหักมุมความคิดผู้อ่านเมื่อถึงจุดสุดชั้น จัดลำดับคำให้เป็นคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบหรือมีคำตอบอยู่ในตัวคำถามแล้ว คณะผู้วิจัยพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยเรียบเรียงถ้อยคำได้อย่างสละสลวย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย เนื้อหาและความคิดที่ศิลปินสื่อสารในตัวบท ยกตัวอย่างเช่น สัญญา พานิชยเวช (2556) เรื่อง กระท้อนนา ฟาฝน และคนรัก มีลักษณะโดดเด่นในด้านเรียบเรียงคำ โดยมีการจัดวางคำมาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะ ความว่า

“บางคนละวางความฝันสลาย

บางคนยังรำรวยความไฝฝัน

บางเรายังค้นหากันและกัน

พบบ้างไหมใจนั้น พบฝันใด

หรือนี่คือห้องหัวใจฉัน

ยิ่งฝ่าฟัน ยิ่งค้นหา ยิ่งค้นหา

ยิ่งใกล้ฝัน ยิ่งใกล้บ้าน ยิ่งทำทนาย

บางคิดถึงยังทำร้าย ได้ปึกรัก”

(สัญญา พานิชยเวช, กระท้อนนา ฟาฝน และคนรัก, 2556)

บทกวีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศิลปินมีการเรียบเรียงคำให้สัมผัสและคล้องจอง ดังข้อความที่ว่า (บางคนละวางความฝันสลาย บางคนยังรำรวยความไฝฝัน บางเรายังค้นหากันและกัน) (ยิ่งฝ่าฟัน ยิ่งค้นหา ยิ่งค้นหา) (ยิ่งใกล้ฝัน ยิ่งใกล้บ้าน ยิ่งทำทนาย) ก่อให้เกิดความงามทางวรรณศิลป์ และสื่อความหมายให้ผู้อ่านตีความ เนื้อหาได้อย่างกระจ่างชัด ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่าผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยทุกคนมีการเรียบเรียงคำในผลงานเพื่อเชื่อมความในถ้อยคำ ก่อให้เกิดความงามทางวรรณศิลป์ในตัวบท

2.1.3 การใช้สำนวนโวหาร

การใช้สำนวนโวหาร คือ การเขียนเพื่อเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบการใช้โวหารในผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัย 2 ประเภท ได้แก่ อุปมาโวหาร และพรรณนาโวหาร ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1) **อุปมาโวหาร** คือ โวหารที่นำสิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจน ด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยพบว่ามีการใช้อุปมาโวหารสื่อสารให้เห็นการเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างการใช้อุปมาโวหารในนวนิยายเรื่อง ตลิ่งสูง ชุงหนัก ของนิคม รายวา (2547) ความว่า

“...หมอประจำตำบลเอานิ้วบีบห้ามเลือดจากฝ่าเท้าไว้ แต่มันยังคงไหลออกมาเรื่อย ๆ แผลเปิดอ้าเหมือนปากเด็ก ฝ่าจากกลางคืนซ้ายออกมาใต้ตาคุ่ม มีกะละมังขนาดย่อมรองเลือด กว่ามันจะหยุดไหลก็แจ้งแล้ว เขานอนชมตัวซีดจนเหลืองอยู่นานหลายเดือน...”

(นิคม รายวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

จากตัวอย่างพบการใช้โวหารประเภทอุปมาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างลักษณะของแผลที่เปิดอ้ากับปากของเด็กเพื่อสื่อจินตภาพให้ผู้รับสารเข้าใจและรับรู้ถึงลักษณะของบาดแผลของตัวละคร

“...ลูกเปิดส่งเสียงก๊อปปี้ตลอดเวลา เดินเตาะแตะโยกตัว ขนละเอียดปุกปุยเหมือนสำลี เวลามันกระพือปีกเล็ก ๆ มองดูคล้ายตึงเนืองออกน่าขบขัน ไล่เดือนที่ไหลออกมาเป็นเส้นยาว ลูกเปิดบางตัวคาบปลายไล่เดือนคนละด้าน และพยายามดึงกันไปดึงกันมา เหมือนเล่นชักเย่อ จนไล่เดือนขาด ล้มหงายตื้นชี้ฟ้า...”

(นิคม รายวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

ตัวอย่างข้างต้นพบการใช้โวหารประเภทอุปมาที่แสดงการเปรียบเทียบขนของลูกเปิดที่ปุกปุยกับลักษณะของสำลี นอกจากนี้ยังพบการเปรียบเทียบลักษณะปีกของลูกเปิดที่มีลักษณะคล้ายกับตึงเนืองออก และการบรรยายเชิงอุปมาถึงพฤติกรรมอาการของลูกเปิดที่คาบไล่เดือนดึงกันไปมาเหมือนการเล่นชักเย่อ การใช้โวหารอุปมานอกจากแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังสะท้อนให้เห็นความสามารถในเชิงวรรณศิลป์ของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยที่มีการใช้อุปมาโวหารสื่อความหมายและจินตภาพในงานเขียน

2) **พรรณนาโวหาร** คือ การเรียบเรียงข้อความโดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับ บุคคล สิ่งของ ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียน โดยเน้น ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ ความรู้สึกร่วมกับผู้เขียน จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยพบว่ามีการใช้พรรณนาโวหารสื่อสารในตัวบทเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ถึงสภาพของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบททั่วไปในเรื่องได้อย่างกระจ่างชัด ดังตัวอย่างการใช้พรรณนาโวหารในเรื่องสั้นลาดตระเวนสุดท้าย ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2545) ความว่า

“...ดอกสาปเสือปลิวอ่อนด้วยแรงระเบิดอีกครั้ง ปุยหนึ่งของมันทั้งตัวข้า ๆ ลงบนใบหน้าอาบเลือดของนักรบเขาค้อ...ราวจะจูบล...”

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, ลาดตระเวนสุดท้าย รวมเรื่องสั้นชุดสหาย, 2545)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้พรรณนาโวหารนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของดอกสาปเสือที่ปลิวลม โดยใช้คำแสดงภาพ “ทั้งตัวข้า ๆ ” เพื่อพรรณนาให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพมองเห็นลักษณะของดอกสาปเสือที่มีขนาดเล็ก เบา และปลิวไปตามสายลม

นอกจากนี้ยังพบการใช้พรรณนาโวหารในนวนิยายเรื่อง ตีลังสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ดังนี้

“...แอะจะไปแถวดินขึ้น บริเวณข้างบ้านที่มีน้ำเตจากครัวทิ้งลงมา ไล่เดือนขอบดินเย็น พอแกปึกเสียมลงไป ลูกเปิดก็เข้าล้อมจมองไม่เห็นใบเสียม แกงัดดินขึ้น มันจะยื่นปากลงคาบไล่เดือนที่กำลัง เลื้อยหนีพลวัน แกขุดดินไปเรื่อย ๆ จัดเป็นก้อนทุบจนแตกให้ไล่เดือนกระจ่ายออกมา...”

(นิคม รายยวา, ตีลังสูง ชุงหนัก, 2547)

ตัวอย่างข้างต้นพบการพรรณนาถึงลักษณะกิริยาอาการของไล่เดือนที่กำลังเลื้อย อย่างอุตุลุด พัวพันกันจนยุ่งเหยิง ดังการใช้คำแสดงภาพของไล่เดือน “พลวัน” และพบการใช้คำแสดงภาพสื่อ การพรรณนาถึง ลักษณะของไล่เดือนที่กระจัดกระจายจากการขุดดิน ดังคำว่า “กระจ่ายออกมา”

การใช้พรรณนาโวหารยังพบในนวนิยายเรื่องนางแค้น ของ ภาคนิย (2562) ดังข้อความ

“...ร่างของซินดี้ค่อย ๆ เดินลงมาจากเวทีการแสดงอย่างช้า ๆ ตรงมายังเก้าอี้ที่แม่บ้านนั่ง ตัวแข็งทื่ออยู่ แม้จิตใจจะสั่งให้วิ่งหนีออกไปจากที่ตรงนั้น ทว่าร่างกายกลับยังคงนั่งอยู่ตรงที่เดิม ดวงตาทั้งสอง ข้างเอ๋อล้นไปด้วยน้ำตาแห่งความหวาดกลัว ตัวสั่นยิ่งกว่าลูกนกที่ตกน้ำเสียอีก ครั้นเมื่อร่างของซินดี้เดินมา หยุดตรงหน้าของแม่บ้านแล้ว ระยะห่างระหว่าง ‘คน’ กับ ‘ผี’ จึงใกล้กันแค่เพียงเอื้อมมือ สาวประเภทสอง ร้องลิปซิงค์เพลงท่อนฮุคต่อ ด้วยสีหน้าเจ็บปวดรวดร้าว มือข้างหนึ่งเอื้อมมาหาอีกฝ่าย มันใกล้ราวกับจะสามารถคว้าเอาหัวใจของแม่บ้านตรงหน้าออกมาได้อย่างง่ายดาย...”

(ภาคนิย, นางแค้น, 2562)

จากข้อความตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนมีการใช้พรรณนาโวหารบรรยายถึง ความรู้สึกของตัวละคร “แม่บ้านนั่งตัวแข็งทื่อ” “ดวงตาทั้งสองข้างเอ๋อล้นไปด้วยน้ำตาแห่งความหวาดกลัว” การใช้คำว่า “นั่งตัวแข็งทื่อ” “ดวงตา...เอ๋อล้นไปด้วยน้ำตา” เป็นการพรรณนาให้เห็นภาพของห้วงอารมณ์ และพฤติกรรมของตัวละครที่มีความหวาดกลัว และตกใจ จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวรรณศิลป์ ในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัย

2.2 ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา

คณะผู้วิจัยพบว่า ศิลปินด้านวรรณศิลป์ทั้ง 8 ท่านนี้ เลือกใช้ความเป็นตัวตนของการเป็น “คนสุโขทัย” ซึ่งนับเป็นลักษณะทางจินตภาพที่ศิลปินได้นำมาใช้ประกอบกับงานเขียนได้อย่างลงตัว และโดดเด่น หลายท่านมีภูมิสำเนายึดพื้นฐานจากท้องถิ่นอื่น แต่ก็มาตั้งรกรากภายหลังมาประยุกต์ใช้กับงานเขียน อย่างน่าสนใจ อันเป็นการตอกย้ำความสำคัญที่โดดเด่นของสุโขทัย ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาพบว่ามี 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้วิถีชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม และ ลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุโขทัยที่ศิลปินนำเสนอ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้วิถีชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ วรรณกรรม พบ 2 ลักษณะ คือ การสร้างฉากโดยใช้สถานที่อันเป็นแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่นที่ศิลปินอาศัยอยู่ และ การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นตนมานำเสนอเรื่องราวในวรรณกรรม ดังนี้

1) การสร้างฉากโดยใช้สถานที่อันเป็นแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่นที่ศิลปินอาศัยอยู่ จากการศึกษาเนื้อหาในวรรณกรรมพบการใช้ฉากที่เกี่ยวกับธรรมชาติพื้นถิ่นจังหวัดสุโขทัยเชื่อมโยงในเนื้อหา คือ 1) การใช้แม่น้ำยมในการสร้างเรื่องราว ดังใน บทกวีเรื่อง สายลมบุพกาล ของ ลอง จ้องรวี (2557) ได้นำเสนอภาพวิถีชีวิตของคนริมแม่น้ำยมที่ได้อาศัยทรัพยากรในดิน สินในน้ำ มาหล่อเลี้ยงชีวิตของตนให้งอกงาม แสดงให้เห็นถึงชีวิตที่เรียบง่ายแต่แฝงไปด้วยความภาคภูมิใจในใจความเป็นคนกรุงเก่าสุโขทัย 2) การพรรณนา โดยใช้ธรรมชาติเป็นฉาก ดังในนวนิยายเรื่อง บึงหญ้าในป่าใหญ่ ของเทพศิริ สุขโสภา (2560) ได้เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงธรรมชาติหรือป่าในหมู่บ้าน เช่น ย่างเข้าฤดูฝน ต้นอะไร ๆ ก็พากันรีบงอก แตกใบอ่อน ๆ ออกมาจากดินไม่มีที่ว่าง หลังจากฝนสาดซัดพื้น ปลุกเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ที่นอนฝังดินให้ตื่นขึ้นมาโปงหน่อแตกใบ ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยลูกพืชแย่งกันขึ้น พวกลูกมะขามเทศ ทั้งมะขามเปรี้ยวก็เขียวพริบเป็นลานอยู่เต็มได้ ต้นแม่ของมัน (เทพศิริ สุขโสภา, 2560) แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ผู้เขียนต้องการบอกเล่าแก่ผู้อ่าน และในนวนิยายเรื่อง เมศุชา...ของขวัญจากสายน้ำ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2550) ได้นำเสนอเรื่องราว แมงกะพรุนน้ำจืด สัตว์ดึกดำบรรพ์ที่ปัจจุบันถูกรุกรานจากน้ำมือของมนุษย์จนเหลือจำนวนน้อยลง

2) การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นตนมานำเสนอเรื่องราวในวรรณกรรม พบ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) วิถีชีวิต และเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2) พระเครื่องของท้องถิ่น 3) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อที่ส่งผ่านรุ่นสู่รุ่น และ 4) ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผี ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

2.1) วิถีชีวิต และเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย พบในผลงานหลายเรื่อง อาทิ บทกวี สุนทรวใจ ของ ลอง จ้องรวี (2559) ได้นำเสนอภาพประทับใจอันเกิดจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เรียบง่ายในชุมชนท้องถิ่นบ้านเกิดของกวี ผู้คนหาข้าวปลาอาหารจากพืชผักสวนครัวที่มีอยู่มากมายริมรั้วบ้าน มีการแลกเปลี่ยนข้าวปลาอาหารแบบชุมชนบุพกาล ภาพข่าวของเครื่องใช้สมัยก่อนซึ่งเป็นความทรงจำอันล้ำค่า ตลอดจนการพักผ่อนหย่อนใจจากมหรสพพื้นบ้าน บทกวี สองฝั่งแม่น้ำเก่า ของ ลอง จ้องรวี (2563) ได้นำเสนอความทรงจำในวัยเยาว์ของผู้เขียนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีครอบครัวที่รักใคร่กลมเกลียวและมีความรักต่อแผ่นดินเกิด นอกจากนี้ยังพบในนวนิยายเรื่อง หนุ่มชาวนา ของ นิมิตร ภูมิถาวร (2539) ได้นำเสนอความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและบริสุทธิ์ของชาวนา ให้ความรู้ในเรื่องการทำนา ปัญหาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาวนาตลอดทั้งให้คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พี่งพาอาศัยกัน การนำวิถีชีวิตและเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัยยังพบในงานบทประพันธ์เรื่อง พระร่วงกวีวิจนะ ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์และตำนานเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย แต่งด้วยคำประพันธ์ทุกชนิด ของทองเจือ สืบชมภู (2566) มีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูสายเลือดไทยและอนุรักษ์วรรณกรรมไทย

2.2) พระเครื่องของท้องถิ่น พบในนวนิยาย เรื่อง ร่างพระร่วง ของ เทพศิริ สุขโสภา (2549) ได้นำเสนอเรื่องราวความเชื่อในการสืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างพระเครื่องนั้นบิดเบี่ยงไปจากความเชื่อแบบเดิม ทำให้กลายเป็นเรื่องระหว่าง ไสย กับ พุทธ โดยเด็กชายดอนผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่เมื่อพบพระจึงได้สนใจอยู่กับพระเครื่องจนคิดว่าตนเองนั้นเป็นผู้มีวิชาความรู้ด้านนี้ เมื่อโตขึ้นเป็นอาจารย์ดอนจึงถือได้ได้รับความน่าเชื่อถือว่าเป็นเซียนด้านพระเครื่อง เพียงแค่ชายตามองก็สามารถตัดสินได้ ซึ่งพระเครื่องนั้นเป็นประติมากรรมทั้งงดงามและมีคุณค่าอย่างยิ่งมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ผู้เขียนจึงได้นำเรื่องพระเครื่องเข้ามาสร้างเป็นนวนิยายได้อย่างลงตัว

2.3) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อที่ส่งผ่านรุ่นสู่รุ่น พบในงานเขียนสารคดี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดสุโขทัย เรื่อง ประวัติและอภินิหารพระแม่ย่าสุโขทัย สิ่งลี้ลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ของ ทองเจือ สืบชมภู (2566) ได้นำเสนอเรื่องราวของ พระแม่ย่า

2.4) ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผี อันเป็นความเชื่อของคนไทยในทุกท้องถิ่นก่อนจะมีศาสนา พบในวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผลงานของ ภาคินัย กลีรักษ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวและความเชื่อเรื่องผีและสิ่งลึกลับเป็นหลัก ได้แก่ นวนิยาย เรื่อง นางขงู ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2551) ได้เสนอเรื่องความน่ากลัวของวิญญาณที่มาพร้อมกับเสียงวงปีพาทย์นางหงส์ นวนิยาย เรื่อง โรงมหรสพ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2559) ได้นำเสนอเรื่องวิญญาณนางจิ้งที่ร้ายราอยู่ในโรงมหรสพ นวนิยาย เรื่อง The Dome เคหาสน์สาปสยอง ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2558) ได้นำเสนอเรื่องราวของหุ่นกระบอก นวนิยาย เรื่อง WARD ห้องคลอตรณะ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2552) ได้นำเสนอความเชื่อคนเกิดวันอาทิตย์ มักมีจิตสื่อสารกับคนท้อง "ว่ากันว่า ถ้ายามใดได้ใกล้สตรีมีครรภ์ มักจะได้เห็นวิญญาณรอบตัว นวนิยาย เรื่อง Mirror กระจกสิ่งตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2555) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันจันทร์...ที่มักมีจิตสื่อสารกับกระจกเงาว่ากันว่า ยามใดได้ใกล้กระจกหลังเที่ยงคืน...มักจะเจอ 'สิ่งเร้นลับ นวนิยาย เรื่อง Haunted อาคารพร็อนล้นทม ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2553) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันอังคารที่มักมีจิตสื่อสารกับท้องน้ำ นวนิยาย เรื่อง Theater ตีตัวไปตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2558) ได้นำเสนอเรื่องราวของคนที่เกิดวันพุธที่มักมีจิตสื่อสารกับงานศพว่ากันว่าหากได้ไปงานศพ ดวงวิญญาณที่ไม่ได้รับเชิญจะตามกลับมาด้วย

นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับผียังปรากฏในนวนิยายเรื่อง Stairs 12 ชั้น...บันไดผี ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2556) ได้นำเสนอเรื่องราวคนที่เกิดวันพฤหัสบดีที่มักมีจิตสื่อสารกับบันไดบ้าน นวนิยาย เรื่อง Reallity ทำคนเป็นเห็นคนตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2553) ได้นำเสนอเรื่องราวของคนวันศุกร์ที่มักมีจิตสื่อสารกับแหล่งน้ำ นวนิยาย เรื่อง Holy ศพ-เซน-ศาล ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2561) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันเสาร์ที่มักมีจิตสื่อสารกับศาลพระภูมิ นวนิยาย เรื่อง Apsara สาปอัปสร ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2563) ได้นำเสนอเรื่องราวความเชื่อในอดีตชาติ นวนิยาย เรื่อง Museum พิพิธภัณฑ์หุ่น-หุ่น-หัว ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2555) ได้นำเสนอเรื่องราวตามความเชื่อของคนโบราณหุ่นขี้ผึ้งต้องสร้างจากคนตายเท่านั้น หากยังต้องสร้างจากคนเป็นจะเกิดอาเพศ นวนิยาย เรื่อง Sleep หลับ-เป็น-ตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2556) ได้นำเสนอเรื่องราวยันต์เข้าฝัน สำหรับพิธีกรรมโบราณลึกลับหรือสิ่งนี้จะป็นสิ่งที่ทำให้คนรอบกายของเขาพากันหลับไม่ตื่น นวนิยาย เรื่อง นางครวญ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2560) ได้นำเสนอเรื่องราวของมักกะสึผล และนวนิยาย เรื่อง นางคุก ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2560) ได้นำเสนอเรื่องราวของอดีตชาติ

2.2.2 ลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุขที่ยึดที่ศิลปินนำเสนอ พบ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความยากลำบากและฐานะทางเศรษฐกิจ 2) ปัญหาทางเพศ 3) ศีลธรรมในสังคม 4) ภาพสะท้อนชีวิตของครู 5) ภาพสะท้อนเหตุการณ์สงคราม และ 6) ภาพสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความยากลำบากและฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นการนำมุมมองด้านสภาพความยากจน ลำบากซึ่งเป็นบริบทพื้นฐานของสังคมจังหวัดสุโขทัยมาถ่ายทอดในวรรณกรรม ดังนวนิยายเรื่อง นวนิยายเรื่อง สร้อยทอง ของนิมิตร ภูมิถาวร (2517) ได้นำเสนอเรื่องราวของความแตกต่างทางชนชั้นของบุคคล นวนิยายเรื่อง กัดพันผู้ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2520) ได้เสนอเรื่องราวที่มีร่างกายไม่แข็งแรง แต่มีพลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต นวนิยายเรื่อง แนวหลังกระสอบทราย ของ ภานุมาศ ภูมิถาวร (2545) ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตชนบทได้อย่างเห็นภาพ นวนิยายเรื่อง อยู่บ้านนาด้วยรัก ของ สัญญา พานิชเวช (2554) ได้นำเสนอเรื่อง บอกเล่าห้วงเวลาของชีวิตที่ผู้เขียนได้พบเจอ จากจุดเริ่มต้นนักเขียน กวีบ้านทุ่งวิถีชีวิตในแถบอีสาน จนกระทั่งการมาใช้ชีวิตเล่าเรียน ทำงาน เผชิญอุปสรรคปัญหาจนถึงแรงเหวี่ยงแห่ง

โชคชะตาพาให้เขาโยกย้ายตัวเองจากลุ่มแม่มูล สู่แม่น้ำชี พเนจรสู่แม่น้ำปิง กระทั่งจบลงที่ลุ่มน้ำยม ที่ซึ่งมีมิตร
งามน้ำใจดีคอยดูแล

2) ปัญหาทางเพศ เป็นการนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี การผิด
ศีลธรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัยมานำเสนอในวรรณกรรมและงานเขียน ดังบทกวีเรื่อง สายลมบุพ
กาล ของ ลอง จ้อยรวี (2557) บรรพ์ที่ 2 : วันวานของอนาคต” เสนอสภาพสังคมด้าน การศึกษาในปัจจุบัน
ทั้งปัญหานักเรียนค้าประเวณี หรือทำงานในสถานที่ที่หมิ่นต่อบรรทัดฐานทางศีลธรรม และสารคดีเรื่อง ศิลปิน
กับนางแบบ ของ เทพศิริ สุขโสภา (2548) ได้นำเสนอเรื่องราวของการวาดภาพนู้ด

3) ศีลธรรมในสังคม เป็นการนำปัญหาด้านศีลธรรมที่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัย
มาถ่ายทอดในงานเขียน ดังตัวอย่างนวนิยายเรื่อง ตีลังสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ได้นำเสนอ
เรื่องราวของคนที่แสวงหาความหมายและคุณค่าของชีวิต และพบว่าทุกคนมีการเกิดและความตายอย่างละ
หนึ่งหนเท่ากัน และนวนิยายเรื่อง ฝนดับไฟ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2548) ได้นำเสนอเรื่องราวของสังคม
ที่ยังหลงเวียนวนและติดอยู่ในวังวนของลาภ ยศ สรรเสริญอย่างถอนตัวไม่ขึ้น จนพร้อมที่จะทำลายทำร้าย
ทุกคนที่กั้นขวางหนทางของตน

4) ภาพสะท้อนชีวิตของครู เป็นการถ่ายทอดมุมมองชีวิตเกี่ยวกับอาชีพครูผ่าน
วรรณกรรม ดังผลงานนวนิยาย เรื่อง แต่คุณครูด้วยคมแฝก ของ นิมิตร ภูมิถาวร (2518) ได้นำเสนอเรื่องราว
ของคณะครูแห่งโรงเรียนบ้านโคกต้องต่อสู้กับอำนาจมืดอย่างนายกลด เศรษฐีเงินกู้หน้าเลือด จนสุดท้ายนายกล
ดยอมกลับใจเป็นคนดี นวนิยายเรื่อง หอมกลิ่นดอกอ้อ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2518) ได้เสนอเรื่องราวของครู
ดอกอ้อ ที่ต้องให้ความรู้และเปลี่ยนทัศนคติของคนในพื้นที่ห่างไกลให้เท่าทันสังคมเมือง นวนิยายเรื่อง สายลม
เสียงขอ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2522) ได้นำเสนอเรื่องราวของครูตัวผู้สอนวิชาดนตรีไทยและมีข้อดั่งคันงาม
เป็นทรัพย์สินมีค่ามากกว่าสิ่งอื่นใดบนโลกนี้

5) ภาพสะท้อนเหตุการณ์สงคราม เป็นการนำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับภัยสงครามมา
เชื่อมโยงและถ่ายทอดในผลงานวรรณกรรม พบในนวนิยายเรื่อง เกี้ยวบานาจอก ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร
(2546) ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบานาจอกว่าด้วยชีวิตเด็กน้อยชาวเวียดนามในภาคอีสาน สมัยช่วงสงคราม
เวียดนาม ซึ่งต้องเผชิญความกดดันทั้งจากคนไทย และทหารอเมริกาที่มาตั้งค่าย เป็นปัญหาชนกลุ่มน้อย
ในประเทศไทย

6) ภาพสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหา
สิ่งแวดล้อมที่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัยและภาคเหนือของประเทศไทยมานำเสนอในวรรณกรรมเพื่อปลูก
จิตสำนึกให้ผู้อ่านตระหนักถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบในนวนิยายเรื่อง สนิมทองคำ ผลงาน
ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2554) ได้นำเสนอเรื่องราวการปลูกจิตสำนึกพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ที่หยิบยกเอาปัญหา
สารพิษตกค้างในแหล่งน้ำธรรมชาติ จากอุตสาหกรรมเหมืองทองคำทางภาคเหนือมาตีแผ่พร้อมเผยให้เห็น
เบื้องหลังความร่ำรวยและผลประโยชน์แอบแฝงของเจ้าหน้าที่รัฐ นวนิยายเรื่อง ภาพอาถรรพณ์ ของ ภาณุมาศ
ภูมิถาวร (2546) ได้นำเสนอเรื่องราวการปลูกจิตสำนึกที่ตึงต้ามให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยาวชน

จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นลักษณะที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ของศิลปินสุโขทัยทั้ง
8 ท่าน แสดงให้เห็นความสามารถ การเลือกใช้ภาษาที่สละสลวย งดงาม และใช้สภาพแวดล้อมอันเป็น
ลักษณะจินตภาพในการรังสรรค์งานให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับทั้งคนในท้องถิ่น ตลอดจนบุคคลทั่วไป ส่งเสริม
ชื่อเสียง คุณภาพของงานวรรณศิลป์อันเป็นแบบอย่างทั้งด้านการสรรคำ การเรียบเรียงคำและการเลือกใช้

สำนวนโวหารประกอบงานเขียนได้อย่างละเอียดละไม เหมาะสมกับการเป็นต้นแบบด้านวรรณศิลป์ที่จัดเป็นศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่ปรากฏทั้งประวัติและผลงานโดดเด่นในหอศิลป์สุโขทัย

1. การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

การลงพื้นที่เพื่อจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ นอกจากจะได้ข้อมูลของศิลปิน ศึกษาผลงานอัตลักษณ์ของการเป็นศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่ประสบความสำเร็จ สร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง จังหวัดสุโขทัย และประเทศไทยแล้ว การลงพื้นที่ปฏิบัติงานยังได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก และระดับจังหวัดสุโขทัย เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ในครั้งนี้พัฒนาให้เป็นรูปธรรม ระดมความคิด ความเห็นร่วมกัน ภาคีเครือข่ายสำคัญในครั้งนี้ ได้แก่

- 1) เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
- 2) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ททท.สุโขทัย อพท. สพฐ. กศน.
- 3) หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน ได้แก่ หอการค้า สโมสรโรตารี โรงเรียนบ้านไร่

ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายข้างต้น ได้พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) โดยเปิดหอศิลป์สุโขทัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งผลจากงานวิจัยช่วงแรก ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566 มีการออกร้านของศิลปิน กิจกรรมการแสดงความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก การแสดงนาฏศิลป์ประเภทลิเกเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

สืบเนื่องจากกิจกรรมการเปิดหอศิลป์ คณะผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายเล็งเห็นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ จึงกำหนดจัดกิจกรรมต่อเนื่องโดยการถ่ายทอดความรู้ของศิลปินด้านวรรณศิลป์สู่ชุมชนเพื่อสร้างทักษะและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้นเป็นกิจกรรมที่ตามมา โดยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ จัดให้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสนใจในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ร้อยกรอง ได้รับความอนุเคราะห์จากศิลปิน คือ ครูจำลอง พรมเสน (ลอง จ้องรวี) ในการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ และร่วมฝึกปฏิบัติในวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 ณ โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ศิลปินร่วมคัดเลือกผลงานประพันธ์เพื่อรับรางวัลที่ระลึก สร้างกำลังใจให้กับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม ส่งผลต่อความภูมิใจของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัย มุ่งวิเคราะห์ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ 3) เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยด้านการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปิน ได้ข้อมูลศิลปินจำนวน 8 คน ได้แก่ 1. จำลอง พรมเสน 2. เทพศิริ สุขโสภา 3. นิคม รายยาว 4. นิมิตร ภูมิถาวร 5. ภาคินัย กสิรักษ์ 6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7. ทองเจือ สืบชมภู และ 8. สันญาพานิชยเวช ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัด

สุโขทัย พบลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และการใช้สำนวนโวหาร ส่วนลักษณะเด่นด้านเนื้อหาในวรรณกรรม พบว่ามีการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพแทรกในตัวบทวรรณกรรมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดประสบการณ์ กลวิธีที่โดดเด่นจากศิลปินด้านวรรณศิลป์ท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างนวัตกรรมจากการฝึกปฏิบัติจริง ให้เข้าถึงกลวิธีอันเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานเขียนให้กับเยาวชนพื้นถิ่นที่สนใจ ส่งต่อกิจกรรมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายด้วยรูปแบบกิจกรรมที่สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่จังหวัดสุโขทัยในโครงการต่าง ๆ ที่นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์สัมพันธ์กับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของโครงการเทศบาลเมืองสวรรคโลกต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ในโครงการวิจัย “การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัย” นี้ นับเป็นโครงการย่อยภายใต้โครงการใหญ่ที่ต้องการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินในทุกแขนงของจังหวัดสุโขทัย เนื่องด้วยคณะวิจัยได้เล็งเห็นความน่าสนใจและขีดความสามารถที่จะร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อจะร่วมพัฒนาพื้นที่ศูนย์กลางของโครงการวิจัยนี้ที่ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย การพิจารณาพื้นที่อำเภอสวรรคโลก เป็นพื้นที่หลักในการจัดตั้งหอศิลป์นั้น ส่งผลสืบเนื่องจากข้อมูลและวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยนับเป็นจังหวัดที่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก ซึ่งได้รับความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ต้องการพื้นที่เรียนรู้ ชื่นชม และต้องการสัมผัสความเป็นไทยผ่านศิลปะแขนงต่าง ๆ และหากกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของสุโขทัย มักจะคุ้นชินกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งตั้งอยู่ที่ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย และ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นสถานที่หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยว หากศึกษาจากแผนที่จังหวัดสุโขทัยแล้วนั้น อำเภอสวรรคโลก เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างกลางในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งต้องเดินทางผ่าน และเพื่อเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจระหว่างเส้นทาง ประกอบกับพื้นที่จังหวัดสุโขทัยไม่ได้มีชื่อเสียงเพียงอุทยานประวัติศาสตร์เท่านั้น ข้อมูลเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในแขนงอื่น ๆ ล้วนเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจ สามารถผลักดันให้มีส่วนร่วมกับการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ให้เห็นวัฒนธรรมในหลากหลายด้าน หลากหลายมิติเพิ่มมากขึ้น

ศิลปินด้านวรรณศิลป์ก็นับเป็นข้อมูลหนึ่งที่ส่งเสริม เติบโตให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมของสุโขทัยครบถ้วนในการศึกษาเชิงวัฒนธรรม ประกอบกับเมื่อลงพื้นที่จังหวัดสุโขทัยด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย มีข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างมากว่า พื้นที่จังหวัดสุโขทัยนั้นเป็นพื้นที่ที่มีศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับชาติเกิดหรือย้ายถิ่นฐานมาพำนักอยู่มากมาย จึงมีนัยสำคัญบางประการเชิงพื้นที่ สภาพแวดล้อม หรือผลงานของศิลปินด้านวรรณศิลป์นั้น มีเหตุผลใดบ้างที่พื้นที่จังหวัดสุโขทัยจึงเป็นพื้นที่ที่มีศิลปินเหล่านี้อยู่

การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยเป็นวัตถุประสงค์แรกของงานวิจัยนี้ ด้วยการลงภาคสนามเพื่อรวบรวมรายชื่อข้อมูลของศิลปินด้านวรรณศิลป์ในขั้นต้น ว่ามีใครบ้าง ผลงานที่ปรากฏสู่สาธารณชนอยู่ในรูปแบบใด มีลักษณะงานเขียนในทิศทางใด ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้ พบศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่จะนำประวัติ ผลงานซึ่งมีความน่าสนใจเข้านำเสนอ เชิดชูในหอศิลป์สุโขทัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการวิจัยใหญ่

จำนวน 8 คน ได้แก่ จำลอง พรมเสน เทพศิริ สุขโสภา นิคม รวยวา นิมิตร ภูมิถาวร ภาคินัย กลีรักษ์ ภาณุมาศ ภูมิถาวร ทองเจือ สืบชมภู และ สัญญา พานิชยเวช ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นจากจำนวนที่มีมากกว่านี้ แต่เพื่อนำเสนอในหอศิลป์สุโขทัย ประกอบกับการคัดเลือกกลุ่มแรกที่ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย จึงปรากฏ ศิลปินด้านวรรณศิลป์ 8 คนที่นำเสนอเบื้องต้น

พื้นที่ใดที่ปรากฏศิลปินที่มีความสามารถที่โดดเด่นจนได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณระดับสังคม นั้น นับว่าเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมยินดีของคนในท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวบุคคลและท้องถิ่น อันเป็นส่วนประกอบในการสร้างแรงบันดาลใจ ความภูมิใจซึ่งสามารถกำหนดพฤติกรรมของสังคมได้ ตรงกับงานวิจัยของ โปรดปราน ศิริพร พัทธราภรณ์ เกษะประกรและชุตินา เกศดาयरต์ (2557) ว่า “ปัจจุบันศิลปินของไทย นับว่าได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีลักษณะอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเปี่ยมไปด้วยความสามารถที่หลากหลาย มีพฤติกรรมที่สร้างแรงดึงดูดใจ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจในด้านต่าง ๆ ให้ได้ยึดถือและปฏิบัติตาม จากการรับรู้ บทบาทของศิลปินในช่วงต้นส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นเกิดความหลงใหลและประทับใจ” แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปินต่อคนในสังคม หรือผู้ติดตาม ซึ่ง ศิลปินด้านวรรณศิลป์ของสุโขทัยที่รวบรวมเพื่อเชิดชูเกียรติในหอศิลป์จังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่สมควรยกย่องและช่วยกันเผยแพร่ผลงานเพื่อเป็นแรงจูงใจในการคิด สร้างสรรค์งานเพื่อเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จของคนในทุกเพศทุกวัยได้

สุโขทัยถึงแม้จะเป็นเพียงจังหวัดหนึ่งจากทั้งหมด 77 จังหวัดของประเทศไทย แต่กลับเป็นภูมิสำเนาที่กำเนิดศิลปินด้านวรรณศิลป์จำนวนมากที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงระดับชาติ ซึ่งถือว่ามีนัยสำคัญต่อการผลิตศิลปินหรือการย้ายภูมิสำเนาเข้ามาอาศัยอยู่เป็นระยะเวลานาน จากการศึกษามูลเหตุปัจจัยการหล่อหลอมงานด้านวรรณศิลป์ของศิลปินทั้ง 8 คนนี้ จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัยล้วนแต่เป็นปัจจัยต้น ๆ ที่สร้างการมองเห็น สร้างจินตนาการของศิลปินนั้น ๆ ให้สร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ออกสู่สังคมอย่างชัดเจน อาทิ สภาพแวดล้อมภูมิสำเนาเกิดที่ จำลอง พรมเสน ได้ยึดเป็นภาพพื้นหลังของบทกวีนิพนธ์ ได้แก่ แม่น้ำ ป่าเขา หรือ อาชีพที่ศิลปินทำอยู่ประกอบกับข้อมูลรอบตัวในจังหวัดสุโขทัยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำมาสร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ เช่น ทองเจือ สืบชมภู และ นิมิตร ภูมิถาวร สร้างสรรค์งานวรรณศิลป์จากอาชีพครู และเรื่องราวทางวัฒนธรรมเป็นหลัก นอกจากนั้น การศึกษาเฉพาะทางยังส่งอิทธิพลให้ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานผสมผสานกับศิลปกรรมที่ตนถนัดผนวกกับงานด้านวรรณศิลป์อีกด้วย ได้แก่ เทพศิริ สุขโสภา ที่จบการศึกษาช่างศิลป์มาผสมผสานกับงานวรรณศิลป์ นอกจากมูลเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น การอ่านข้อมูล การมองเห็นปัญหาต่าง ๆ จากสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ถูกนำมาเรียงร้อยสร้างสรรค์เป็นงานวรรณศิลป์เพื่อส่งต่อมุมมองให้กับผู้เสพวรรณกรรม ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นปัจจัยการถ่ายทอดงานจากศิลปินออกมาในรูปแบบการสะท้อนสังคม ปัญหาออกมา ซึ่งได้แก่ นิคม รวยวา กับ ภาณุมาศ ภูมิถาวร และ ประเด็นสุดท้ายเกิดจากความชื่นชอบส่วนบุคคลนำมาสร้างสรรค์เป็นงานวรรณศิลป์ ได้แก่ ภาคินัย กลีรักษ์ และ สัญญา พานิชยเวช

มูลเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่นำเสนอมาล้วนเป็นกลวิธีที่สร้างความโดดเด่นของศิลปินให้เป็นที่ยอมรับ มีชื่อเสียง ส่งต่อสู่ความภาคภูมิใจของตัวศิลปินและของท้องถิ่น และควรพัฒนาส่งต่อสู่คนในสังคมต่อไปให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ที่มีต้นแบบคือศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่นำมาเชิดชูเกียรติทั้ง 8 คนนี้ โดยสามารถนำผลงานมาศึกษา เพื่อให้เห็นตัวอย่างของการเลือกใช้คำ การสรรคำ การเรียบเรียง การใช้โวหาร ประกอบงานวรรณศิลป์ทั้งดงาม เหมาะสม เพื่อเป็นทิศทางในการสร้างสรรค์งานด้านวรรณศิลป์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมเช่นศิลปินทั้ง 8 ท่าน รวมทั้งประเด็นการใช้ “จินตภาพ” ของนักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในการ

รังสรรค์ผลงานให้เข้าถึง แยกย่อย และชัดเจนกับผู้อ่าน อันนำไปสู่ความสำเร็จด้านวรรณศิลป์ของศิลปินได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

ว่าการจะเผยแพร่ข้อมูลด้านวรรณศิลป์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์ผลงานตามศิลปินที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นนั้น คณะผู้วิจัยเพียงคนเดียวอาจจะไม่เผยแพร่ได้อย่างทั่วถึงหรือไม่มากนัก เพื่อประโยชน์ของประชาชนประกอบกับความร่วมมือทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง และการต่อยอดด้านวิชาการที่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้า เป็นจริงได้นั้น ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสร้างประโยชน์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางรวดเร็ว ในพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) และเมื่อมีเครือข่ายเพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง เป็นที่ยอมรับ มีการจัดกิจกรรมเพื่อนำความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ต้นแบบมาถ่ายทอดสู่สังคม ก็จะเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจของพื้นที่และความภูมิใจของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นได้ เครือข่ายภาคีที่สำคัญในการร่วมมือกับคณะผู้วิจัยในครั้งนี้ นอกเหนือจากกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วยบรรพต. ในกรุณาให้ทุนในการสร้างประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้วนั้น ยังได้รับความร่วมมือจากเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ททท.สุโขทัย อพท. สฟฐ. กศน. หอการค้า สโมสรโรตารี และโรงเรียนบ้านไร่ นับเป็นความร่วมมือที่ส่งผลในวงกว้าง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหลักที่นอกจากจะร่วมมือ ระดมความคิดด้านการเก็บข้อมูล เผยแพร่ด้านศิลปินของจังหวัดสุโขทัยแล้วนั้น การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำหอศิลป์จังหวัดสุโขทัย ณ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ก็ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งรวบรวมข้อมูลของศิลปินในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นจังหวัดที่สำคัญอย่างยิ่งด้านวัฒนธรรม และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวในฐานะเป็นเมืองมรดกโลก และเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art)

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวรรณศิลป์ที่คณะผู้วิจัย ระดมความคิดคัดเลือกศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในการวิจัยระยะแรก พัฒนาต่อมาถึงการสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่นระยะต่อมา คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ในวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 ณ โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดย ครูจำลอง พรหมแสน (ลอง จ้องรวี) เป็นศิลปินที่มาร่วมถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติด้านการแต่งกวีนิพนธ์ให้กับนักเรียนผู้สนใจ และยังมีคัดเลือกผลงานที่สร้างสรรค์โดดเด่น เพื่อมอบรางวัลเป็นของที่ระลึก เพื่อสร้างกำลังใจให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอีกด้วย

โครงการวิจัยนี้จึงตอบโจทย์การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ที่ได้ทั้งข้อมูลศิลปินด้านวรรณศิลป์ ส่งต่อเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ และที่สำคัญเป็นแนวทางในการช่วยอนุรักษ์ข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงให้กับสังคมที่สามารถพัฒนาต่อยอดด้านวัฒนธรรมสืบต่อไปได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาพบประเด็นเสนอแนะการวิจัย คือ ควรมีการสำรวจข้อมูลศิลปินต้นแบบด้านวรรณศิลป์ในจังหวัดสุโขทัยเพิ่มเติม อีกทั้งควรมีการต่อยอดการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการและแสดงผลงานเพิ่มเติมและควรมีการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลศิลปินและสร้างนวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ประจำท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2519). *สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: การสยาม.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). “สุโขทัย” คว่ำเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ยูเนสโก. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thansettakij.com/content/strategy/418131>.
- ทองเจือ สืบชมภู. (2566). *นางทองเจือ สืบชมภู*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566, จาก <http://www.info.ru.ac.th/province/sukhotai/tongjue.htm>.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2548). *สารคดีเรื่อง ศิลปินกับนางแบบ*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2549). *ร่างพระร่วง*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2560). *บึงหญ้าป่าใหญ่*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกรวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ปาเจรา.
- นิคม รายยาว. (2547). *ตลิ่งสูง ชุงหนัก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: หนังสือรูปรี.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2517). *สร้อยทอง*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2518). *แต่คุณครูด้วยคมแฝก*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2518). *หอมกลั่นดอกอ้อ*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2520). *กัดฟันสู้*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2522). *สายลมเสียงขอ*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2539). *หนุ่มช้วน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- โปรดปราน ศิริพร, พัทธภรณ์ เกษะประก และ ชุตินา เกศดาญรัตน์. (2557). *การรับรู้เกี่ยวกับตัวตนของวัยรุ่น บทบาทและอัตลักษณ์ของศิลปินไทย ทศนคติ และพฤติกรรมการเล่นแบบในเขตกรุงเทพมหานคร*. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 52: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (หน้า 545-552).
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2551). *นางชฎา*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2552). *WARD ห้องคลอสมรณะ*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2553). *Haunted อาถรรพ์เรือนล้นทม*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2553). *Reality ท้าคนเป็นเห็นคนตาย*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2555). *Mirror กระแฉกสังต*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2555). *Museum พิพิธภัณฑ์หุ่น-หุ่น-หัว*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2556). *Sleep หลับ-เป็น-ตาย*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2556). *Stairs 12 ชั้น...บันไดผี*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2558). *The Dome เคาสน์สาปสยอง*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2558). *Theater ดีตัวไปตาย*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2559). *โรงมหรศพ*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2560). *นางครวญ*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2560). *นางคุก*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.

- ภาคินัย กสิรักษ์. (2561). *Holy ศพ-เซ่น-ศาล*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคินัย กสิรักษ์. (2562). *นางแค้น*. กรุงเทพฯ: Amp A Book.
- ภาคินัย กสิรักษ์. (2563). *Apsara สาปอัปสร*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2545). *ลาดตระเวนสุดท้าย รวมเรื่องสั้นชุดสหาย*. กรุงเทพฯ: ปณณมา.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2546). *เกี่ยวบาวนาจอก*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2546). *ภาพอาถรรพณ์*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2554). *สนิมทองคำ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2562). *ไข่อ่อนกำสรวล*. กรุงเทพฯ: ปณณมา.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2545). *แนวหลังกระสอบทราย*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2548). *ฝนดับไฟ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2550). *เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2565). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 37 เรื่องที่ 3 ศิลปินแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=37&chap=3&page=t37-3-suggestion.html>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลอง จ้องรี. [นามปากกา]. (2557). *สายลมบุพกาล*. สุโขทัย : โรงนาบ้านไร่.
- ลอง จ้องรี. [นามปากกา]. (2559). *สวนดวงใจ*. กรุงเทพฯ : โรงนาบ้านไร่.
- ลอง จ้องรี. [นามปากกา]. (2563). *สองฝั่งแม่น้ำเก่า*. สุโขทัย: โรงนาบ้านไร่.
- สัญญา พานิชเวช. (2554). *อยู่บ้านนาด้วยรัก*. กรุงเทพฯ : กากะเียย.
- สัญญา พานิชเวช. (2556). *กระท่อมนา ฟ้าฝน และคนรัก*. สุโขทัย : โรงนาบ้านไร่.